ئەکتەر لەبزوتنەوەی شانۆی کوردیدا

● عبدالعزیز صابر زەنگنە

سەرەتا

بالەوەوە دەست پێ بکەین کە گشت لایەنە هونەریەکانی شانۆ ئەتوانرێ سەربەخۆ لێ یان بکەوینە دوان و دەرگای دیراسەکردنیان لەسەر یەکالا بکەینەوە. بەمەرجێ. نووسین و بۆچوونەکانمان راستگوبێ و بەقەد قەوارەی بزووتنەوە شانۆی یەکەمان بێ، بەبێ زل کردنی نارەوای واقیعەکەی شانۆمان یان دابرین و یەکەم لێ روانینی لەهەردوو حاڵەتەکەدا، وابزانم کەسانی خاوەن ئەزموونی هونەری کریکاری بوارەکە خۆی، بەو کارە هەڵسن. چاکترەلە بۆچوون و بیرورای ئەو کەسانەی کەدوورن لە پراکتیکی مەسەلەکە، هەر بۆیە، لەکزی قەڵەمی درامانووسی کورد، لەکەمی و نەبونی هەڵسەنگاندنی ئەوکارە درامی یانەدا، ئەگەر کارگەرانی بزوتنەوە شانۆییەکەش، هەرجارە، یەکێ لەوبابەتانەی شانۆی کوردیمان بخەنە بەرتیشکی رەخنەلێ گرتنی دروست کەرو، هەندێکیان لەسەرخوانی پر لە موناقەشەو رازهەڵرشتن کوبنەوە، ئەوا بەدەوری خۆیان شتێك لەسەر بزوتنەوەکە زیاد ئەکەن و ئەبنە هۆیەکی باش، لەروونکردنەوەی جەمسەرە هونەریەکان، لەلایەنی هونەرمەندەکان و گەیاندنی بەرهەمی رەنجی خۆیان بەبینەران... کەواتا لەسەر رۆ شنایی ئەو رایانەی سەرەوە، یامن لە خۆمەوە دەست پێ بکەم و وەك ئەکتەرێك لەدەوری ئەکتەریکی شانوویی بدوێم بەهیوای خزمەتی شانۆی کوردیمان بگەینم.

سەرەتا، با ئەو حەقیقەتە بزانین کە (ئەکتەر) وەك مرۆڤێکی خاوەن بەهرەو توانا، لەسەرەتای تەمەنیەوە ئەکتەرنیەو هەموو ئەکتەرێك لەکاتێکی دیاری کراوی یاریدەدەردا، بواری تەقینەوەی بەهرەو ئاواتەکانی قاڵ کردنی ئەو بەهرەیەی بۆ ئەلوێ، هەر بەمەش ئاکام مسۆگەر ناکرێ، بەڵکو بەردەوامی لە پێشخستنی بەهرە کە ئەبێتە بنچینەو رووکردنە جیهانی نۆی و بەرزاوانی ئەولۆ کەمژدەدانی بینای ئەکتەری بەتوانا بەسەلیقەی تیادا ببینرێتەوە... هەربۆیە دەیان ئەکتەری کورد ئەبینین، سەرەتای دەرکەوتنیان و کارکردنیان گەرم و گور بووەو هەرهەموو تواندنەکانیان پاك و سەرکەوتوو بووە، بەڵام دواکەوتنی لەکاروانی رۆشنبیری و خۆفیرکردن و مەشق کردن، بووەتە دواکەوتنی بەهرەکەی و سەرەتاو دەرکەوتنی ئەکتەری لاوی رۆشنبیرو مەشق کەر بووەتە هۆی کوژانەوەی چرای تواناو وەستانی ئەو ئەکتەرانەی پێشوو... دەوری ئەکتەر لەشانۆدا، لەدەوری رەسم کردنی کارەکتەرەکانی نووسەرەوە دەست پێ ئەکات، ناسینی زیاتری کاراکتەرەکەش، بێ گومان، بەهۆی نووسەری دووەمی شانۆگەری یەکەوەئەبێ کە (دەرهێنەر) لە لای ئێمە هەر لە بیستەکانەوە کەسەرەتای خۆ ناسینی و خۆکوتانی شانۆیە بۆ ناوریزەکانی جەماوەر، ئەکتەر ویستویە بیێتە پردێ بۆ گەیاندنی و وتەورازی نووسەر بەچاوو گوێ ی خەڵکەکە... بەڵام لەسەرەتادا هەر گەیاندنەکە بووەو هیچی تر، دەوری دەرهێنەری راستەقینە نەبینراوەتەوە بگرە «دەرهێنەر» هەر نەبووەو ئەو کەسەی لەنیو ئەکتەرەکاندا زیاتر چاوکراوەو ووریا تربووە دەوری دەرهێنانیشی پێ سپیرراوە... بەڵام لەدوای ساڵانی حەفتاوە کە تەوژمی بەرەوپێشکەوتن و ناساندنی (هونەر شانۆی کوردی) زیاتر کارە هونەریەکانی گرتەوە، کۆمەڵی ئەکتەری لاو هاتنە بوارەکەوە کە هەریەکەیان لە شوێنی خۆیانەوە کەوتنە خزمەتکردنی دەقەکان و بەگیانێکی لە خۆبووردوانەوە هاتنە ناوکۆری بەرهەم و کارکردنەوە، ئەمرۆ هەندێك ئەکتەری کەمان هەن کە بەشداری دانانی پرۆگرامی کارە هونەریەکان ئەکەن کەئەمەش خۆی لەخۆیدا مزگێنی دانی درووستی بوونی شانۆیەکی زانستی یە...

گەلێك جار چەند ئەکتەرێك لە کۆری لێکوڵینەوەو موناقەشەدا ئاشنای خۆیان بەشانۆ دەردەبرن ئاگاداری خۆیان لە قوتابخانەکانی نواندن و دەرهێنان لە واقعی شانۆو پێشرەوانی شانۆ کە هەر هەموو ئەو خاڵانە ئەرکی سەرشانیانەو ئازایەتی یەکی ئەوتۆی یە کە بیکەن لەگەڵ خۆیاندا. بەڵام لەپێشبرکێ و دەرخستنی واقیعی مێشك و بەرهەمی ئەکتەری بێ توانا ونەخویندەواردا پێشکەوتوون و ئەتوانن چاکترو زووتر لەو هیچ لەبارا نەبووانە رەگی خۆیان بە زەمینەی بزوتنەوە هونەریەکەدا داکوتن وببنە هۆی دەرپەراندنی ئەو کەسانەی بەهەڵە هاتونەتە ناو دنیای بەرینی شانووە...

ئەوەی لای من زیاتر گرنگە هەڵبژاردنی ئەکتەرەکە هەڵبژاردنێکی مەوزوعیانەی هەموو هۆکانی درووست بوون و گەیاندنی شانۆگەرییەکە، هەر لە

(١) هەڵبژاردنی تیپە شانۆییەکەو. بیرکردنەوەو، رێبازی ئەو تیپە، کەسانی بەرێوەبەرو، دامەزرێنەری تیپەکە، ئامانج و واقیعی تیپەکە، کە ئەمەیان خاڵی سەرەکیەو پێویستە لێرەوە هۆشیاری ئەکتەری کورد رەنگە بداتەوە ـ دوای هەڵبژاردنی تیپەکەو.

(٢) لەهەڵبژاردنی دەقی بریار لەسەر دراوو موعامەلە لەگەڵ ئەو دەقەدا بەچاوکراوەیی و ئازایەتی یەکی زۆرەوە لەهەمان کاتدا بەترسێکی زۆرەوە لەهەڵبژاردنیا. چونکە «فیکری ـ ئەو دەقەی لەخزمەتی میللەتدا نەبێ. لەخزمەتی شانۆو ئەکتەرەکەشدا نیە. با شیوەو هەیکەلەکەش

هەموو قەشەنگی و جوانی یەکی تیابێ».
(۳) هەڵبژاردنی ئەکتەر ـ دەرهێنەر هەر لەناسینی بیر کردنەوەو رەوشتی هونەری و ئیلتزامی دەرهێنەرەکەوە تائیسلوبی کارکردنی لەگەڵ ئەکتەرەکاندا چونکە ئەکتەر ئەوکاتە بەئاکامی سەرکەوتن شاد ئەبێ و لەنێو ریزو خوشەویستی بینەرانی دا نووقم ئەبێ، کە خاوەنی دەرهێنەری یە سەلیقەو هوشیارو ماموستایی.
(٤) هەڵبژاردنی ئەکتەردا. هەڵبژاردنی دەوروکاراکتەری شانوگەری یەکە ئەمیشیان بەهای لەوانی تر کەم تر نی یە چونکە گرنگیەتی دەورخودوزینەوەی ئەکتەریشیان ئەنی لەشانوگەری دا خوبینینەوەی ئەزمونی ئەکتەر لەم حالەدایە گەر ئەکتەری توانای کاراکتەری گونجاو بو خوی دەست نیشان بکاو زیرەکانە بتوانی خوی لەگەڵ هەرسی مەوداکەی (دەروونی و کومەلایەتی وسروشتی یان لەشی) یەکەدا ئەوا سەرکەوتن لەبەرژەوەندی و لایەنی ئەکتەرەکە ئەبێ بەلام لای ئیمە تا ئیستا هەڵبژاردنی دەرهێنەر ئەبێتە خولقاندنی ئەکتەرەکان و پروگرامی تواندن لەبەرهەمەکاندا. ئەگەر هەڵبژاردنەکە لەلایەنی هەردووکیانەوە بێ (واتە دەرهێنەرو ئەکتەر) ئەوا بێ شك سەرەتای داهێنان و جوانی لەکارەکەدا نزیك ئەبێتەوە.
وابزانم دەوری ئەکتەر گەلێك گرنگترە لەوەی کەئیمە تا ئەمرو بوی چووین تەنها زور لە خو کردن و خوهێنان و بردن و ختووکەدانی بینەر بەسی نی یە بو ئەکتەری راستەقینە، چونکە. دەوری ئەکتەری سەرکە وتولە قەناعەت پێ کردنی بینەردایە بەرامبەر بابەتێکی دیاری کراو..
بریخت لەو باریەوە ئەڵێ: ـ (هەر گەلوریك بچێتە سەر شانو ئەتوانی کەم تازور بینەربخاتە پێکەنین یا خود گریان بەلام گرنگ ئەوەیە کە ئەکتەر بتوانی بیانکاتەخاوەنی هەلویست.....). لە کوتاییدا بە دلێکی پڕ لە خوشەویستی و گەشبینی یەوە رووی دەممان ئەکەینە هاوری ئەکتەرە کوردەکانمان وئەلێین: ـ
(۱) ئەکتەری کوردی سەرکەوتووە گەر دەستی مایەی بەهرەو توانای هەبوو ئەوکاتە سەرکەوتووئەبێ چونکە ئەکتەری بێ بەهرە هیچی ئەوتوی پێ ناکرێ و وەك ستانسلافسکی ئەڵێ: ـ (ئەو ئەکتەرەی بەهرەی نەبوو چاکتەر وایە زووتر تەختەی شانوکە بەجێ بێلێ و ئاژاوەنەنێتەوە).
(۲) ئەکتەری کوردی و خوینەوارو هوشیار ئەبێ بەردەوام کەشتی خوی بەرەو روخەکانی کتێبخانەو خوێندنەوە ناوبدات تالەئامێزی فێربوون و روشنبیری شانوییدا خوی ئەبینێتەوە...
(۳) مەشقی بەردەوام و گەڕان بەدوای لەش لەبارتر کردن و پێشخستنی دەنگ دا ـ مەشق کردنە بو خولقاندنی توانانی رەسەن کە ئەمەشیان خوی لە خویدا خالێکی گرنگە لەبەرەو رەسەنی بردنی شانوی کوردی...

گۆڤاری پاشکوی شۆڕشی کشتوکاڵ

بۆ ئاگاداریی نووسەرانی ئازیز

بو هەموو ئەو براو خوشکە ئازیزە روشنبیرو نووسەرانەی بەرهەمەکانیان ئەنێرن بو ئەم گوڤارە بو بلاوکردنەوە.

بە نیازی ئەوەی گوڤارەکەمان بەپێی راورەسمی ئەکادیمی دەربچێ و ئەو مەرجانەی تیا بێنەدی کە لە گوڤارە ئەکادیمی یەکانا چاودیری ئەکرێن، داواتان لێ ئەکەین هەمیشە ئەم خالانەتان لە بەرچاو بن:

۱ ـ ئاگاداریی نووسینی ناوی سەرچاوەو خاوەنەکەی و ژمارەی بەرگی و لاپەرەی و سالی لەچاپدانی و ناوی چاپخانەی تیدا لەچاپ دراوەو ژمارەی چاپی لە داوینی وتاردا ـ بکەن.
۲ ـ لە هەر کوی یەکی وتاردا پەراویز پێویست بێ پەراویزی بو بنووسن.
۳ ـ پوختەیەکی وتارەکە بە عەرەبی لەگەڵ بنێرن.
٤ ـ بەهوی بارودوخی ئابووریی ئیستاو گەماروی ئارەواوە هەوڵ بدەن تا پێتان ئەکرێ وتارەکانتان پوخت و کورت بن بوئەوەی لاپەرەکانی گوڤارەکە جێگای زورترین ژمارەی وتارە بەسوودەکانتانی تێدا ببێتەوە.
٥ ـ نووسەر کورتەیەکی ژیان نامەی و پلەی زانستی و کارەکانی پێشتری و ناوی بەرهەمەکانی و لەکوێ و لەچیدا لەچاپ دروان و، وێنەیەکی خوی لەگەڵ وتارەکەیە بنێرێ.

سوپاستان ئەکەین.

دەستەی راوێژکاری
گۆڤاری «ڕۆشنبیری نوێ»